

Tilsynsrapport Genoptræning, Sydvestjysk Sygehus Grindsted

Risikobaserede, planlagte tilsyn med
genoptræningscenter 2018

**Genoptræning, Sydvestjysk Sygehus Grindsted
Engparken 1
Billund Kommune
7200 Grindsted**

CVR- eller P-nummer: 1003328373

Dato for tilsynet: 05-11-2018

Tilsynet blev foretaget af: Tilsyn og Rådgivning Syd
Sagsnr.: 5-9011-2611/1

1. Vurdering

Konklusion efter partshøring

Styrelsen for Patientsikkerhed har ikke modtaget bemærkninger i partshøringsperioden. Styrelsen afslutter dermed tilsynet.

Samlet vurdering efter tilsynsbesøg

Styrelsen for Patientsikkerhed har efter tilsynsbesøget den 5 november 2018 vurderet, at behandlingsstedet indplaceres i kategorien:

Mindre problemer af betydning for patientsikkerheden

Vurderingen af patientsikkerheden på behandlingsstedet er baseret på de forhold, der er gennemgået ved det aktuelle tilsyn. Vurderingen af træningsenheden er baseret på interview, observation og journalgennemgang.

Styrelsen har lagt vægt på, at alle målepunkterne vedrørende behandlingsstedets organisering, journalføring, faglige fokuspunkter i patientforløb, overgange i patientforløb og hygiejne var oplydt.

Sammenfatning af fund

I forhold til patienternes retsstilling viste alle stikprøver, at der manglede dokumentation for, at patienterne forud for at have givet deres samtykke for træningen, havde modtaget information om risiko for komplikationer og bivirkninger i forbindelse med træningen.

Det er styrelsens vurdering, at træningsenheden vil være i stand til at rette op på det anførte problem ud fra dialogen og den rådgivning, der blev givet under tilsynet.

Detaljerede fund kan ses i oversigten: Fund ved tilsynet

Henstillinger

Fundene ved tilsynet giver anledning til, at Styrelsen for Patientsikkerhed henstiller følgende:

- Behandlingsstedet skal sikre, at det fremgår af journalen, at patienten har givet samtykke forud for behandlingen og at det er sket efter information om helbredstilstand, behandlingsmuligheder samt risiko for komplikationer og bivirkninger (målepunkt 19)

Styrelsen for Patientsikkerhed forudsætter, at behandlingsstedet opfylder ovenstående henstillinger. Styrelsen anmoder om, at eventuelle bemærkninger til rapporten bliver fremsendt tre uger efter modtagelsen af denne.

2. Fund ved tilsynet

[↑Tilbage til vurdering](#)

Behandlingsstedets organisering

Målepunkt	Opfyldt	Ikke opfyldt	Ikke aktuelt	Fund og kommentarer
1: <u>Interview vedrørende specialiseringsniveau af genoptræning og rehabilitering</u>	x			
2a: <u>Gennemgang af instruks vedrørende formidling af viden om genoptræningen mellem terapeuter og andet personale. Instruks opfylder krav</u>	x			
2b: <u>Interview vedrørende formidling af viden om genoptræningen mellem terapeuter og andet personale. Personalet kender og følger instruksen</u>	x			
3: <u>Interview om tilrettelæggelse af sammenhængende rehabiliteringsforløb (kun kommunale genoptræningsenheder)</u>	x			

Journalføring

Målepunkt	Opfyldt	Ikke opfyldt	Ikke aktuelt	Fund og kommentarer
4: <u>Journalgennemgang vedrørende formelle krav til journalføring</u>	x			
5a: <u>Gennemgang af instruks for medicin håndtering. Instruks opfylder krav</u>			x	
5b: <u>Interview om instruks for</u>			x	

	<u>medicin-håndtering. Personalet kender og følger instruksen</u>				
6:	<u>Gennemgang af den sundhedsfaglige dokumentation vedrørende ordineret medicin og medicinliste</u>			x	
7:	<u>Gennemgang af den sundhedsfaglige dokumentation vedrørende medicinbehandling og medicinopbevaring</u>			x	
8:	<u>Interview om adrenalin ved injektionsbehandling samt kompetencer for anvendelse heraf</u>			x	

Faglige fokuspunkter i patientforløb

Målepunkt		Opfyldt	Ikke opfyldt	Ikke aktuelt	Fund og kommentarer
9:	<u>Journalgennemgang med henblik på vurdering af genoptræningsplaner</u>	x			
10:	<u>Journalgennemgang vedrørende sundhedsfaglig vurdering af patientens behov for genoptræning</u>	x			
11:	<u>Journalgennemgang med henblik på vurdering af dokumentation af patientens helbredsrelaterede funktionsevne</u>	x			
12:	<u>Journalgennemgang vedrørende mål og plan for genoptræningsforløbet</u>	x			
13:	<u>Journalgennemgang med henblik på vurdering af dokumentation af behovet for</u>	x			

	<u>behandlingsredskaber eller hjælpemidler i forbindelse med genoptræning</u>				
14:	<u>Journalgennemgang vedrørende undersøgelser for synkefunktion (dysfagi) og opfølgning herpå</u>	x			
15:	<u>Interview om opmærksomhed på alvorlig sygdom og opfølgning herpå</u>	x			
16:	<u>Interview om håndtering af patienter, der har brug for førstehjælp</u>	x			

Overgange i patientforløb

Målepunkt		Opfyldt	Ikke opfyldt	Ikke aktuelt	Fund og kommentarer
17:	<u>Interview om kommunikation mellem sektorer vedrørende genoptræningsforløb</u>	x			

Patienters retsstilling

Målepunkt		Opfyldt	Ikke opfyldt	Ikke aktuelt	Fund og kommentarer
18:	<u>Interview om patienters frie valg af genoptræningstilbud (kommune) hhv. sygehus (region)</u>	x			
19:	<u>Journalgennemgang med henblik på vurdering af informeret samtykke til behandling</u>		x		I 6 stikprøver manglede dokumentation for, at patienterne forud for deres samtykke til træningen, havde modtaget information om risiko for komplikationer og bivirkninger i forbindelse med træningen
20a	<u>Gennemgang af instruks vedrørende inddragelse af patient og evt. pårørende i</u>	x			

	<u>genoptræningsforløbet.</u> <u>Instruks opfylder krav</u>				
20b	<u>Interview om instruks</u> <u>vedrørende inddragelse</u> <u>af patient og evt.</u> <u>pårørende i</u> <u>genoptræningsforløbet.</u> <u>Personalet kender og</u> <u>følger instruksen</u>	x			
21	<u>Observation og interview</u> <u>om tavshedspligt</u>	x			

Hygiejne

Målepunkt		Opfyldt	Ikke opfyldt	Ikke aktuelt	Fund og kommentarer
22:	<u>Interview om procedurer</u> <u>for hygiejne</u>	x			

Øvrige fund

Målepunkt		Ingen fund	Fund og kommentarer
23:	<u>Øvrige fund med</u> <u>patientsikkerhedsmæssig</u> <u>e risici</u>	x	

3. Relevante oplysninger

Oplysninger om behandlingsstedet

- Sydvestjysk Sygehus Grinsted var et regions hospital
- Terapiafdelingen på Sydvestjysk Sygehus havde ergoterapeuter og fysioterapeuter på afdelingerne i Esbjerg og Grindsted
- I terapiafdelingen på Grinsted Sygehus varetog medarbejderne neurorehabilitering, genoptræning efter ortopædkirugi, genoptræning af ældre medicinske patienter og ambulante genoptræning
- I terapiafdelingen på Grinsted Sygehus var der ansat 16 fysioterapeuter og 10 ergoterapeuter

Om tilsynet

- Ved tilsynet deltog chefterapeut Marianne Thomsen, udviklings terapeut Susanne Skøtt samt to fysioterapeuter
- På tilsynet blev der foretaget observation af behandlings lokaler, redskaber, udstyr og hygiejniske forhold. Der var interview med ledelsen og en medarbejder
- Der blev gennemgået seks journaler: to på neurologiske patienter, to på ortopædkirurgiske patienter og to på ældre medicinske patienter, herunder en patient med dysfagi
- Afsluttende opsamling på tilsynets fund givet til chefterapeut Marianne Thomsen, udviklings terapeut Susanne Skøtt samt to fysioterapeuter
- Tilsynet blev foretaget af tilsynskonsulent Sidsel Rohde

4. Bilag

Uddybning af målepunkter

Behandlingsstedets organisering

1: Interview vedrørende specialiseringsniveau af genoptræning og rehabilitering

Tilsynsførende interviewer ledelsen med henblik på at vurdere, hvordan det på genoptrænings-stedet sikres, at henviste patienter får en indsats, der svarer til deres genoptræningsbehov og -potentiale.

Ved interview med ledelsen skal det fremgå:

- at der på genoptræningsstedet er en organisering, kompetencer og udstyr, der svarer til det niveau af genoptræning og rehabilitering, som varetages på stedet.

Bekendtgørelsen fastlægger fire specialiseringsniveauer af genoptræning og rehabilitering.

I vejledningens kapitel 4 angives, hvilke krav der stilles til forekomst, kompetencer, udstyr og organisering på de fire niveauer.

Referencer:

[Bekendtgørelse om genoptræningsplaner og om patienters valg af genoptræningstilbud efter udskrivning fra sygehus, BEK nr. 1088 af 6. oktober 2014, § 5 stk. 3](#)

[Vejledning om genoptræning og vedligeholdelsestræning i kommuner og regioner, VEJ nr. 9759 af 8. oktober 2014, kapitel 4 Niveauer af genoptræning og rehabilitering](#)

↑Tilbage til oversigt

2: Gennemgang af og interview om instruks vedrørende formidling af viden om genoptræningen mellem terapeuter og andet personale

Tilsynsførende gennemgår instruks for formidling af viden om genoptræningen mellem terapeuter og andet personale i et genoptræningsforløb. Det er ledelsens ansvar at sikre, at instrukserne kendes og anvendes.

a) Ved gennemgang af instruksen skal følgende fremgå:

- hvordan fysioterapeuten og/eller ergoterapeuten skal formidle viden til de tværfaglige samarbejdsparter (herunder særligt plejepersonale) om, hvordan elementer af de konkrete genoptræningsforløb skal varetages, når fysioterapeuten eller ergoterapeuten ikke er til stede, fx hjælp til ADL (*Activities of Daily Living*), lejring af patienten, forflytninger eller i forbindelse med spisesituationer
- hvordan andet personale, herunder særligt plejepersonale, kan finde denne viden, hvordan de skal forholde sig til den, samt hvornår og hvordan de skal give tilbagemeldinger til terapeuterne.

b) Ved interview af både terapeuter og ikke-terapeutisk personale skal det fremgå, at vedkommende kender til instruksen og følger den beskrevne praksis.

Elementer af genoptræningsforløbet bliver ofte varetaget af tværfaglige samarbejdsparter fx plejepersonale. I den forbindelse formidler fysioterapeuten og/eller ergoterapeuten viden omkring patientens aktuelle funktionsevne samt genoptræningen med henblik på, at patienten bliver sikret et sammenhængende og patientsikkert genoptræningsforløb. Ligeledes giver plejepersonalet relevant tilbagemelding til terapeuterne.

Referencer:

[Autorisationsloven, LBK nr. 990 af 18. august 2017, kapitel 5, § 17. Omhu og samvittighedsfuldhed](#)

↑Tilbage til oversigt

3: Interview om tilrettelæggelse af sammenhængende rehabiliteringsforløb (kun kommunale genoptræningsenheder)

Tilsynsførende interviewer ledelsen om, hvordan man på genoptræningsstedet sikrer, at patienters genoptræning bliver tilrettelagt i sammenhæng med andre relevante rehabiliteringsindsatser.

Ved interviewet skal det fremgå, at de(n) pågældende er bekendt med følgende:

- Genoptræningsindsatsen skal jf. bekendtgørelsen tilrettelægges i sammenhæng med andre indsatser, der kan bidrage til borgerens samlede rehabilitering i henhold til sundhedsloven og anden lovgivning.

Kommunerne har efter gældende lovgivning mulighed for at visitere til indsatser inden for sundheds-, social-, undervisnings- og beskæftigelsesområdet, der alle kan indgå som elementer i et samlet rehabiliteringsforløb.

Andre indsatser i et rehabiliteringsforløb kan fx være: Patientrettet forebyggelse, alkoholbehandling, stofmisbrugsbehandling, hjemmesygepleje, personlige hjælp og pleje, omsorgs- eller specialtandpleje, midlertidigt botilbud, forløbskoordination, socialpædagogisk bistand og kompenserende undervisning m.m.

Referencer:

[Bekendtgørelse om genoptræningsplaner og om patienters valg af genoptræningstilbud efter udskrivning fra sygehus, BEK nr. 1088 af 6. oktober 2014, § 5](#)

[Vejledning om genoptræning og vedligeholdelsestræning i kommuner og regioner, VEJ nr. 9759 af 8. oktober 2014](#)

[Vejledning om kommunal rehabilitering, VEJ nr. 9439 af 13. juli 2011](#)

↑Tilbage til oversigt

Journalføring

4: Journalgennemgang vedrørende formelle krav til journalføring

Tilsynsførende gennemgår et antal journaler med henblik på at vurdere journalføringen.

Ved journalgennemgang fokuseres på, om:

- notaterne er daterede, om patientens navn og personnummer fremgår, og at det tydeligt fremgår, hvem der har udarbejdet notatet
- notaterne er skrevet på dansk, fraset eventuel medicinsk terminologi
- notaterne er forståelige, systematiske og overskuelige at orientere sig i, så andre autoriserede sundhedspersoner vil kunne forstå udrednings- og behandlingsforløbet samt diagnoser, såfremt de foreligger
- teksten er meningsfuld ved anvendelse af eventuelle standardskabeloner (fraser)
- det tydeligt fremgår af den elektroniske journal, hvad der evt. foreligger på papir
- notaterne er tilgængelige for relevant personale, der deltager i patientbehandlingen.

Såfremt journalnotater bliver anvendt som epikriser, skal de være forståelige for den praktiserende læge, som ikke har detailkendskab til genoptræning.

Referencer:

[Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler \(journalføring, opbevaring, videregivelse og overdragelse m.v.\), BEK nr. 530 af 24. maj 2018](#)

[Præcisering af reglerne for fysioterapeuters journalføring, Styrelsen for Patientsikkerhed, september 2016](#)

↑ [Tilbage til oversigt](#)

Medicinhåndtering

5. Gennemgang af og interview om instruks for medicinhåndtering (kun kommunale døgnbaserede-genoptræningsenheder, som varetager medicinhåndtering)

Tilsynsførende gennemgår instruks for medicinhåndtering med ledelsen og interviewer personalet om de kender og følger instruksen. Den skriftlige instruks beskriver medicinhåndtering, som personale udfører som medhjælp for den ordinerende læge. Det er ledelsens ansvar at sikre, at instruksen kendes og anvendes.

a) Ved gennemgang af instruksen skal det fremgå, hvordan:

- personalet kontrollerer, at medicinen er i overensstemmelse med ordinationen
- personalegruppernes kompetence er i forhold til medicin håndtering
- proceduren for dokumentation er af medicinordinationer
- personalet sikrer identifikation af patienten og patientens medicin
- medicin dispenseres
- dosisdispenseret medicin håndteres
- det sikres, at ikke-dispenserbar medicin administreres korrekt efter ordination bl.a. intravenøs indgift af antibiotika, kemoterapi etc.
- personalets opgaver og ansvar i samarbejdet med behandlingsansvarlige læger, herunder håndtering af håndkøbslægemiddel, kosttilskud, telefonordinationer, ordinationsændringer, receptfornyelse og ophør af medicin.
- personalets opgaver og ansvar i samarbejdet med behandlingsansvarlige læger om den medicinske behandling, herunder opfølgning efter gennemgang og revision af den ordinerede medicin samt aftaler om kontrol af behandlingens virkning og bivirkning.

b) Ved interview af relevant personale skal det fremgå, at vedkommende kender til instruksen og følger den beskrevne praksis.

Referencer:

[Vejledning om udfærdigelse af instrukser, VEJ nr. 9001 af 20. november 2000](#)

[Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler, VEJ nr. 9079 af 12. februar 2015](#)

[Vejledning om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp \(delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed\), VEJ nr. 115 af 11. december 2009](#)

↑ [Tilbage til oversigt](#)

6: Gennemgang af den sundhedsfaglige dokumentation vedrørende ordineret medicin og medicinliste *(kun kommunale døgnbaserede-genoptræningsenheder, som varetager medicin håndtering)*

Tilsynsførende gennemgår den sundhedsfaglige dokumentation med henblik på at vurdere, om den opfylder følgende:

- ved en medicinordination, herunder dosisdispenseret medicin, fremgår dato for ordinationen (dag, måned, år) og/eller seponering
- ved en medicinordination, herunder dosisdispenseret medicin, fremgår den aktuelt

ordinerende læges navn eller navnet på sygehusafdelingen

- ved en medicinordination, herunder dosisdispenseret medicin, fremgår behandlingsindikationer for den medicinske behandling
- der er overensstemmelse mellem det ordinerede og den aktuelle medicinliste
- ved en medicinordination, herunder dosisdispenseret medicin, fremgår præparatets aktuelle handelsnavn, dispenseringsform (for eksempel tabletter, mikstur) og styrke
- ved en medicinordination, herunder dosisdispenseret medicin, fremgår enkeltdosis og døgndosis, herunder tidspunkt for indgift af fast medicin
- ved en medicinordination, herunder dosisdispenseret medicin, fremgår enkeltdosis og maksimal døgndosis for pn.-medicin
- ved en medicinordination, herunder dosisdispenseret medicin, skal medicinlisten føres systematisk og entydigt i den sundhedsfaglige dokumentation.

Referencer:

[Vejledning om sygeplejefaglige optegnelser, VEJ nr. 9019 af 15. januar 2013](#)

[Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler, VEJ nr. 9079 af 12. februar 2015](#)

[Korrekt håndtering af medicin, Sundhedsstyrelsen 2011](#)

[↑Tilbage til oversigt](#)

7: Gennemgang af den sundhedsfaglige dokumentation vedrørende medicin håndtering og medicinopbevaring *(kun kommunale døgnbaserede genoptræningsenheder, som varetager medicin håndtering)*

Tilsynsførende gennemgår den sundhedsfaglige dokumentation med henblik på at vurdere, om den opfylder kravene for dokumentation af medicin håndtering og medicinopbevaring.

Administration af medicin skal ske på grundlag af identifikation af patienten, enten ved navn og personnummer eller fødselsdato og -år eller ved sikker genkendelse.

Ved gennemgang af den sundhedsfaglige dokumentation vurderes det, at der ved medicin håndtering er opfyldt følgende:

- der er overensstemmelse mellem antallet af tabletter på medicinlisten og antallet af tabletter i doseringsæsker/poserne
- den ordinerede medicin findes i patientens medicinbeholdning
- dispenseret pn. medicin er doseret i ordinerede doser og mærket med patientens

navn, personnummer, præparatets navn, styrke og dosis samt dato for dispensering og medicinens udløbsdato

- doseringsæsker og andre beholdere med dispenseret medicin skal være mærket med patientens navn og personnummer
- medicinen skal opbevares forsvarligt og utilgængeligt for uvedkommende
- hver enkelt patients medicin skal opbevares adskilt fra de øvrige patienters medicin.
- aktuel medicin skal opbevares adskilt fra ikke aktuel medicin
- holdbarhedsdatoen - på patienternes medicin og opbevarede sterile produkter til brug ved den sundhedsfaglige pleje og behandling - må ikke være overskredet
- der skal være anbrudsdato på medicinske salver, dråber og anden medicin med begrænset holdbarhed efter åbning
- det er dokumenteret, hvem der har dispenseret og administreret ikke-doserbar medicin, og hvornår.

Referencer:

[Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler, VEJ nr. 9079 af 12. februar 2015](#)

[Vejledning om identifikation af patienter og anden sikring mod forvekslinger i sundhedsvæsenet, VEJ nr. 9808 af 13. december 2013](#)

[Vejledning om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp \(delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed\), VEJ nr. 115 af 11. december 2009](#)

[Korrekt håndtering af medicin, Sundhedsstyrelsen, 2011](#)

↑Tilbage til oversigt

8: Interview om adrenalin ved injektionsbehandling samt kompetencer for anvendelse heraf (*kun kommunale døgnbaserede-genoptræningsenheder, som varetager medicinbehandling*)

Tilsynsførende interviewer personalet med henblik på at vurdere, at der forefindes adrenalin til rådighed ved injektionsbehandling, medmindre den ordinerende læge har vurderet, at dette ikke er nødvendigt.

Personalet bliver interviewet, om de har de fornødne kompetencer til vurdering af behov for indgift af adrenalin.

Referencer:

[Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler, VEJ nr. 9079 af 12. februar 2015](#)

[Ophævelse af vejledning til hjemmesygeplejeordninger om behandling af akut allergisk shock med injektion af adrenalin, Sundhedsstyrelsen, 2017](#)

↑[Tilbage til oversigt](#)

Faglige fokuspunkter i patientforløb

9: Journalgennemgang med henblik på vurdering af genoptræningsplaner *(kun hospitalsafdelinger, som udarbejder genoptræningsplaner)*

Tilsynsførende gennemgår et antal journaler med henblik på at vurdere, om de genoptræningsplaner, der er udarbejdet til udskrevne patienter, opfylder følgende krav til indhold:

- stamoplysninger inkl. kontaktoplysninger for patient, kommune og region
- helbredsforhold, herunder en beskrivelse af behandlingsforløbet
- helbredsrelateret funktionsevne – i relation til kropsfunktion, aktivitet og deltagelse
- genoptræningspotentiale og -behov (almen genoptræning, genoptræning på specialiseret niveau eller rehabilitering på specialiseret niveau)
- patientsikkerhedsmæssige aspekter.

Senest ved udskrivelsen skal der være taget lægelig stilling til, om patienten har behov for genoptræning og derfor har ret til en genoptræningsplan.

Genoptræningsplanen skal sikre, at de sundhedspersoner, som har ansvaret for genoptræningsindsatsen efter udskrivning fra sygehus, har den nødvendige og tilstrækkelige information til at varetage en faglig relevant og tilstrækkelig genoptræningsindsats.

Genoptræningsplanen skal udleveres til patienten samt sendes til kommunen og patientens praktiserende læge.

Referencer:

[Vejledning om genoptræning og vedligeholdelsestræning i kommuner og regioner, VEJ nr. 9759 af 8. oktober 2014, afsnit 5,4 Krav til indhold i genoptræningsplaner](#)

[↑Tilbage til oversigt](#)

10: Journalgennemgang vedrørende sundhedsfaglig vurdering af patientens behov for genoptræning (kun kommunale genoptræningsenheder)

Tilsynsførende gennemgår et antal journaler med henblik på at vurdere om:

- der er journalført en sundhedsfaglig vurdering, som angiver, hvorvidt patienten har behov for genoptræning på basalt eller på avanceret niveau.

Når kommunen modtager en genoptræningsplan til almen (kommunal) genoptræning, skal der indledningsvis, som led i visitationen, foretages en sundhedsfaglig vurdering af, hvorvidt patienten har behov for genoptræning på basalt eller avanceret niveau. Den sundhedsfaglige vurdering foretages på baggrund af patientens funktionsevne samt genoptrænings- og rehabiliteringsbehov.

Referencer:

[Bekendtgørelse om genoptræningsplaner og om patienters valg af genoptræningstilbud efter udskrivning fra sygehus, BEK nr. 1088 af 6. oktober 2014, § 5 stk. 3](#)

[Vejledning om genoptræning og vedligeholdelsestræning i kommuner og regioner, VEJ nr. 9759 af 8. oktober 2014, kap. 4: Niveauer af genoptræning og rehabilitering](#)

[↑Tilbage til oversigt](#)

11: Journalgennemgang med henblik på vurdering af dokumentation af patientens helbredsrelaterede funktionsevne

Tilsynsførende gennemgår et antal journaler med henblik på at vurdere om:

- der er journalført en vurdering af patientens helbredsrelaterede funktionsevne,
- funktionsevnen er beskrevet i relation til kropsfunktion, aktivitet og deltagelse

- vurderingen som minimum er foretaget ved start og afslutning af et genoptræningsforløb på det enkelte genoptræningssted.

Formålet med et genoptræningsforløb er, at patienten opnår samme grad af funktionsevne som tidligere eller bedst mulige funktionsevne. For at følge patientens udvikling, og for at kunne tilrettelægge et optimalt genoptræningsforløb, skal patientens helbredsrelaterede funktionsevne løbende vurderes og dokumenteres.

Hvis der alene er tale om en enkelt kontakt, fx ved udarbejdelse af genoptræningsplan, skal der kun være dokumenteret én funktionsevnevurdering.

Referencer:

[Autorisationsloven, LBK nr. 990 af 18. august 2017, kapitel 5, § 17. Omhu og samvittighedsfuldhed](#)

[Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler \(journalføring, opbevaring, videregivelse og overdragelse m.v.\), BEK nr. 530 af 24. maj 2018](#)

[Vejledning om genoptræning og vedligeholdelsestræning i kommuner og regioner, VEJ nr. 9759 af 8. oktober 2014](#)

↑[Tilbage til oversigt](#)

12: Journalgennemgang vedrørende mål og plan for genoptræningsforløbet

Tilsynsførende gennemgår et antal journaler med henblik på at vurdere:

- om der er journalført mål og plan for genoptræningsforløbet.

Patienten skal sikres en målrettet indsats, der kan resultere i opnåelse af samme helbredsrelaterede funktionsevne som tidligere eller bedst mulige funktionsevne. Der skal således opstilles mål for genoptræningsforløbet jf. patientens helbredsrelaterede funktionsevne samt en plan for, hvordan målet nås.

Referencer:

[Autorisationsloven, LBK nr. 990 af 18. august 2017, kapitel 5, § 17. Omhu og samvittighedsfuldhed](#)

[Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler \(journalføring,](#)

[opbevaring, videregivelse og overdragelse m.v.\), BEK nr. 530 af 24. maj 2018](#)

[Vejledning om genoptræning og vedligeholdelsestræning i kommuner og regioner, VEJ nr. 9759 af 8. oktober 2014](#)

↑[Tilbage til oversigt](#)

13: Journalgennemgang med henblik på vurdering af dokumentation af behovet for behandlingsredskaber eller hjælpemidler i forbindelse med genoptræning

Tilsynsførende gennemgår et antal journaler med henblik på at vurdere:

- om der er dokumenteret en vurdering og eventuel revurdering af patientens behov for behandlingsredskaber og/eller hjælpemidler i forbindelse med genoptræningen.

Behandlingsredskaber og/eller hjælpemidler er i mange genoptræningsforløb en nødvendig del af indsatsen for at sikre et effektivt og sikkert genoptræningsforløb.

Der skal derfor ske en løbende vurdering og eventuel revurdering af patientens behov for behandlingsredskaber og/eller hjælpemidler under genoptræningsforløbet, således at eventuelle behandlingsredskaber og hjælpemidler ved behov udskiftes, efterhånden som funktionsevnen bedres.

Referencer:

[Autorisationsloven, LBK nr. 990 af 18. august 2017, kapitel 5, § 17. Omhu og samvittighedsfuldhed](#)

[Cirkulære om afgræsning af behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsenet, VIR nr. 9079 af 22. februar 2013, afsnit 2.4. Behandlingsredskaber eller hjælpemidler i forbindelse med genoptræning](#)

↑[Tilbage til oversigt](#)

14: Journalgennemgang vedrørende undersøgelser for synkefunktion (dysfagi) og opfølgning herpå

Tilsynsførende gennemgår et antal journaler for patienter med sygdomme, der giver høj risiko for dysfagi, med henblik på at vurdere, om der er journalført:

- en vurdering af behov for undersøgelse af patientens synkefunktion
- en undersøgelse af patientens synkefunktion, ved behov for dette
- en behandlingsplan, hvis undersøgelsen viste et sundhedsfagligt behov for en indsats.

Voksne i høj risiko for øvre dysfagi bør, af hensyn til patientsikkerheden, systematisk tilbydes opsporing til identifikation af symptomer på øvre dysfagi. Det skal således vurderes, om det er relevant at undersøge patientens synkefunktion i forbindelse med genoptræning af patienter med fx hjerneskade, neurologiske lidelser, demens, neuromuskulære sygdomme, erhvervede cervikale rygmarvsskader og patienter med hovedhalskræft.

Ved symptomer på øvre dysfagi tilbydes patienten en systematisk klinisk undersøgelse af synkefunktion, og der følges op på relevante fund.

Referencer:

[Autorisationsloven, LBK nr. 990 af 18. august 2017, kapitel 5, § 17. Omhu og samvittighedsfuldhed](#)

[National klinisk retningslinje for øvre dysfagi – opsporing, udredning og udvalgte indsatser, Sundhedsstyrelsen 2015](#)

[Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler \(journalføring, opbevaring, videregivelse og overdragelse m.v.\), BEK nr. 530 af 24. maj 2018](#)

↑Tilbage til oversigt

15: Interview om opmærksomhed på alvorlig sygdom og opfølgning herpå

Tilsynsførende interviewer relevant personale (fysioterapeut og/eller ergoterapeut) om kendskabet til symptomer på alvorlig sygdom, og om, hvordan der følges op på eventuelle fund, herunder henvisning til læge.

Fysioterapeuten og/eller ergoterapeuten skal kende tegn og symptomer på alvorlig sygdom, herunder manglende sammenhæng i anamnesticke fund og kliniske fund, manglende fremgang, nyttilkomne eller forværrede symptomer i form af fx smerter, neurologiske udfald, åndenød, ødemer, tumores, utilsigtet vægttab, infektioner m.fl.

Terapeuten skal kunne redegøre for, hvorledes han/hun følger op på fund af alvorlig

sygdom, herunder henviser patienten til læge samt journalfører undersøgelse og opfølgning.

Referencer:

[Autorisationsloven, LBK nr. 990 af 18. august 2017, kapitel 5, § 17. Omhu og samvittighedsfuldhed](#)

↑[Tilbage til oversigt](#)

16: Interview om håndtering af patienter, der har brug for førstehjælp

Tilsynsførende interviewer personalet om, hvordan de håndterer akut opstået skade, sygdom og hjertestop på behandlingsstedet.

Ved kommunal genoptræning af særligt hjertepatienter skal personalet vide, hvor nærmeste hjertestarter befinder sig og have kendskab til brugen af denne.

Ved genoptræning på sygehuse med hjertestophold, skal personalet have kendskab til, hvordan det tilkaldes.

Referencer:

[Autorisationsloven, LBK nr. 990 af 18. august 2017, kapitel 5, § 17. Omhu og samvittighedsfuldhed](#)

↑[Tilbage til oversigt](#)

Overgange i patientforløb

17: Interview om kommunikation mellem sektorer vedrørende genoptræningsforløb

Tilsynsførende interviewer relevant personale om, hvordan de sikrer:

- at oplysninger, som er nødvendige for genoptræningsforløbet, bliver indhentet fra udskrivende sygehus og dokumenteret i journalen.

Efter en konkret vurdering kan det være relevant at supplere en genoptræningsplan med

en sundhedsfaglig dialog mellem sundhedspersoner på det udskrivende sygehus og sundheds-personer, der yder genoptræningen i kommunalt eller regionalt regi.

Den enkelte region og kommunerne i regionen kan have udarbejdet samarbejdsaftaler om sammenhængende genoptræningsforløb og kommunikationsaftaler i regi af sundhedsaftalen, og det forudsættes, at relevant personale i så fald har kendskab til udmøntningen af disse.

Referencer:

[Vejledning om genoptræning og vedligeholdelsestræning i kommuner og regioner, VEJ nr. 9759 af 8. oktober 2014, afsnit 5.1 Formål med genoptræningsplanen.](#)

[↑Tilbage til oversigt](#)

Patienters retsstilling

18: Interview om patienters frie valg af genoptræningstilbud (kommune) hhv. sygehus (region)

Tilsynsførende interviewer ledelsen på genoptræningsstedet om, hvordan stedet håndterer henvendelser fra patienter, som ønsker at bruge det frie valg af genoptræningstilbud (kommune) hhv. sygehus (region).

Ved interviewet skal det fremgå, at de pågældende er bekendt med følgende:

- hvilke rettigheder patienter har ved valg af genoptræningstilbud (kommune) hhv. sygehus (region).

Referencer:

[Bekendtgørelse om genoptræningsplaner og om patienters valg af genoptræningstilbud efter udskrivning fra sygehus, BEK nr. 1088 af 6. oktober 2014, § 6 stk. 2](#)

[Bekendtgørelse om ret til sygehusbehandling m.v. BEK nr. 293 af 27. marts 2017, § 15 og 16](#)

[Vejledning om genoptræning og vedligeholdelsestræning i kommuner og regioner, VEJ nr. 9759 af 8. oktober 2014, kap. 10: Patienternes frie valg](#)

[↑Tilbage til oversigt](#)

19: Journalgennemgang med henblik på vurdering af informeret samtykke til behandling

Tilsynsførende gennemgår et antal journaler med henblik på at vurdere:

- om det fremgår, at patienten forud for behandlingen¹ har givet samtykke hertil - efter at have modtaget information om helbredstilstanden, behandlingsmulighederne samt om risiko for komplikationer og bivirkninger.

Informationen omfatter patientens helbredsrelaterede funktionsevne og relevante genoptræningsmuligheder, herunder risiko for komplikationer. Det skal fremgå af journalen, hvilken mundtlig og skriftlig information der er givet til patienten, og hvad patienten har tilkendegivet med hensyn til mål og plan for genoptræningen.

Referencer:

[Bekendtgørelse af sundhedsloven, LBK nr. 1188 af 24. september 2016, Afsnit III: Patienters retsstilling](#)

[Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler \(journalføring, opbevaring, videregivelse og overdragelse m.v.\), BEK nr. 530 af 24. maj 2018](#)

[Vejledning om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger mv., VEJ nr. 161 af 16. september 1998](#)

[↑Tilbage til oversigt](#)

20: Gennemgang af og interview om instruks vedrørende inddragelse af patient og evt. pårørende i genoptræningsforløbet

Tilsynsførende gennemgår instruks om inddragelse af patient og evt. pårørende i genoptræningsforløbet.

- a) Ved gennemgang af instruksen skal det fremgå, hvordan det på behandlingsstedet sikres, at patienten og (hvis relevant) pårørende bliver inddraget i udarbejdelsen af

¹ Behandling omfatter - efter sundhedslovens kapitel 1, § 5 - undersøgelse, diagnosticering, sygdomsbehandling, fødselshjælp, genoptræning, sundhedsfaglig pleje samt forebyggelse og sundhedsfremme i forhold til den enkelte patient.

- mål og plan for genoptræningsforløbet (både kommune og sygehus)
- en eventuel genoptræningsplan i forbindelse med udskrivelse fra sygehus (sygehus).

b) Ved interview af fysioterapeut og/eller ergoterapeut skal det fremgå, at vedkommende kender til instruksen og følger den beskrevne praksis.

Genoptræning er defineret som en målrettet og tidsafgrænset samarbejdsproces mellem en patient/borger, eventuelt pårørende og personale.

I henhold til bekendtgørelsen skal genoptræningsplanen udarbejdes i samarbejde med patienten og eventuelle pårørende. Inddragelse af patienter og pårørende har bl.a. betydning for en realistisk beskrivelse af patientens genoptræningsbehov under hensyn til patientens ressourcer, motivation og ønsker, ligesom inddragelsen har betydning for afstemningen af forventninger til det fortsatte genoptræningsforløb.

Referencer:

[Bekendtgørelse om genoptræningsplaner og om patienters valg af genoptræningstilbud efter udskrivning fra sygehus, BEK nr. 1088 af 6. oktober 2014, § 1 stk. 2](#)

[Vejledning om genoptræning og vedligeholdelsestræning i kommuner og regioner, VEJ nr. 9759 af 8. oktober 2014, afsnit 5.2 Udarbejdelse af genoptræningsplan](#)

↑[Tilbage til oversigt](#)

21: Observation og interview om tavshedspligt

Tilsynsførende undersøger ved observation og interview, om tavshedspligten kan overholdes.

Behandlingsstedet skal være indrettet således, at tavshedspligten ikke brydes under journaloptagelse, behandling mv. Hvis der bliver behandlet i rum med flere patienter, skal personalet redegøre for, hvordan de sikrer diskretion, samt at tavshedspligten overholdes.

Referencer:

[Bekendtgørelse af sundhedsloven \(Kapitel 9: Tavshedspligt, videregivelse og indhentning af helbredsoplysninger mv.\), BEK nr. 1188 af 24. september 2016](#)

[Vejledning om Sundhedspersoners tavshedspligt, dialog og samarbejde med patienters pårørende, VEJ nr. 9494 af 4. juli 2002](#)

↑[Tilbage til oversigt](#)

Hygiejne

22: Interview om procedurer for hygiejne

Tilsynsførende interviewer ledelse/medarbejdere om procedurer for hygiejne.

Ledelsen skal sikre, at der er en skriftlig instruks for hygiejne, der beskriver relevante og forsvarlige arbejdsgange, samt at personalet er instrueret i og følger disse, med henblik på at sikre forebyggelse af risici for infektioner, spredning af smitsomme sygdomme m.v.

Ved interview afklares, hvordan personalet forebygger infektioner og spredning af smitsomme sygdomme. Der er særligt fokus på håndhygiejne, rengøring af træningsredskaber samt relevant brug af arbejdsdragt og værnemidler, fx handsker for at minimere risiko for smitte mellem patienter og mellem patienter og personale.

Referencer:

[Autorisationsloven, LBK nr. 990 af 18. august 2017, kapitel 5, § 17. Omhu og samvittighedsfuldhed](#)

[Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer om generelle forholdsregler i sundhedssektoren, Statens Serum Institut 2017](#)

[Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer om supplerende forholdsregler ved infektioner og bærertilstand i sundhedssektoren, Statens Serum Institut 2016](#)

[Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer om Håndhygiejne, Statens Serum Institut 2013](#)

[Vejledning om arbejdsdragt inden for sundheds- og plejesektoren, Sundhedsstyrelsen 2011](#)

[↑Tilbage til oversigt](#)

Øvrige fund

23: Øvrige fund med patientsikkerhedsmæssige risici

Referencer:

[Bekendtgørelse af sundhedsloven \(§ 213 og § 215 b\) LBK nr. 1188 af 24. september 2016](#)

[↑Tilbage til oversigt](#)

Lovgrundlag og generelle oplysninger

Formål

Styrelsen for Patientsikkerhed fører det overordnede tilsyn med sundhedsforholdene og den sundhedsfaglige virksomhed på sundhedsområdet. Tilsynet omfatter alle offentlige og private institutioner, virksomheder og behandlingssteder, hvor der udføres sundhedsfaglig behandling af autoriserede sundhedspersoner eller af personer, der handler på deres ansvar (fx på bosteder).

Det gælder alle behandlingssteder, hvor eller hvorfra sundhedspersoner² udfører behandling, undersøgelse, diagnosticering, sygdomsbehandling, fødselshjælp, genoptræning, sundhedsfaglig pleje samt forebyggelse og sundhedsfremme i forhold til den enkelte patient³.

BAGGRUND

Den 1. januar 2017 blev Styrelsen for Patientsikkerheds frekvensbaserede tilsyn omlagt til et risikobaseret tilsyn⁴. Det indebærer, at styrelsen ved tilrettelæggelsen af tilsyn og læringsaktiviteter overordnet lægger vægt på indsatsområder og behandlingssteder, hvor der kan være risiko for patientsikkerheden og tager hensyn til behandling af særligt svage og sårbare grupper. Styrelsen udvælger behandlingssteder⁵ til tilsyn, dels ud fra en løbende vurdering af, hvor der kan være størst risiko for patientsikkerheden⁶, dels på stikprøvebasis som led i afdækningen af risikoprofilen for forskellige typer af behandlingssteder.

Årets tema for styrelsens tilsynsbesøg i 2018 er medicin håndtering og overgange i patientforløb. Temaet udgør hovedfokus ved tilsynet for behandlingssteder, hvor det er relevant. Derudover vurderes generelle forhold som journalføring og hygiejne.

Formålet med tilsynsbesøget er at vurdere patientsikkerheden på behandlingsstedet. Desuden har tilsynet til formål at sikre læring hos sundhedspersonalet. Materialer med relevans for årets tilsyn kan findes på styrelsens hjemmeside under [Det risikobaserede tilsyn](#). Der er desuden udarbejdet en liste over hyppigt stillede spørgsmål og tilhørende svar, som kan tilgås på hjemmesiden under [Spørgsmål og svar](#).

---

² Sundhedspersoner omfatter personer, der er autoriserede af Styrelsen for Patientsikkerhed til at varetage sundhedsfaglige opgaver, og personer, der handler på disses ansvar.

³ Se sundhedsloven § 5.

⁴ Omlægningen af tilsynet er sket med udgangspunkt i Politisk aftale af 16. februar 2016 vedr. risikobaseret tilsyn med behandlingssteder samt lov nr. 656 af 8. juni 2016 om ændring af sundhedsloven, lov om ændring af autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed og forskellige andre love.

⁵ Se sundhedsloven § 213, stk. 2

⁶ Se sundhedsloven § 213, stk. 2

Tilsynet

Tilsynsbesøget sker normalt efter varsling af behandlingsstedet 6 uger før besøget. Styrelsen for Patientsikkerhed eller personer, som styrelsen har bemyndiget til at udføre tilsynet, har til enhver tid, som led i tilsynet, adgang til at inspicere behandlingsstedet mod behørig legitimation og uden retskendelse⁷. Styrelsen kan kræve oplysninger af personalet på behandlingssteder, der er nødvendige som led i tilsynet. Personalet har pligt til at videregive de afkrævede oplysninger. Det betyder, at der ikke skal indhentes samtykke fra patienter ved behandling af journaloplysninger⁸.

Tilsynsbesøgene tager dels udgangspunkt i en række generelle målepunkter, dels i målepunkter, som er specifikke for typen af behandlingssted. Alle målepunkter for tilsynet kan ses på Styrelsen for Patientsikkerheds hjemmeside www.stps.dk under Målepunkter. Målepunkterne fokuserer på, om patientsikkerheden er tilgodeset på behandlingsstedet, og om patientrettighederne er overholdt. Det fremgår af målepunkterne, hvilke skriftlige instrukser, procedurer, journalindhold mv., der vil blive lagt vægt på.

Styrelsen undersøger ved tilsynsbesøget, om behandling - herunder eventuel brug af medhjælp til forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed, journalføring og håndtering af hygiejne mv. - foregår fagligt forsvarligt⁹. Herudover reagerer styrelsen på åbenlyse fejl og mangler af betydning for patientsikkerheden.

Behandlingsstedet modtager efter tilsynsbesøget et udkast af rapporten i høring (partshøring) med en høringsfrist på normalt 3 uger. Der er i høringsperioden altid mulighed for at indsende bemærkninger til rapporten. Desuden skal behandlingsstedet, hvis det er relevant, fremsende materiale i henhold til eventuelle henstillinger om handleplan eller krav med påbud.

Efter høringsperioden vurderer styrelsen den handleplan eller anden dokumentation, som eventuelt er fremsendt, og indskriver en konklusion efter partshøring. Det tilføjes i rapporten, hvorvidt styrelsen har modtaget materiale, som bevirker, at behandlingsstedet nu har opfyldt målepunkterne. Styrelsen tager efter høringen stilling til, om tilsynet skal give anledning til, at behandlingsstedet får en henstilling eller eventuelt et påbud, eller om styrelsen kan afslutte tilsynet uden at foretage sig yderligere.

Derefter offentliggøres tilsynet på styrelsens hjemmeside under Tilsynsrapporter.

Behandlingsstedet har pligt til at offentliggøre tilsynsrapporten let tilgængeligt på behandlingsstedets hjemmeside, hvis behandlingsstedet har en hjemmeside. Tilsynsrapporten skal desuden gøres umiddelbart tilgængeligt på behandlingsstedet. Det skal ske i samme periode, som rapporten er offentliggjort på Styrelsen for Patientsikkerheds hjemmeside¹⁰.

Et eventuelt påbud vil ligeledes blive offentliggjort på styrelsens hjemmeside under Påbud til behandlingssteder samt på sundhed.dk¹¹.

---

⁷ Se sundhedsloven § 213 a stk. 2

⁸ Se sundhedsloven § 213 a, stk. 1,, jf. også sundhedslovens § 43, stk. 2, nr. 3.

⁹ Se lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed § 17

¹⁰ Se sundhedsloven § 213b, stk. 2 og bekendtgørelse nr. 615 af 31. maj 2017.

¹¹ Se sundhedslovens § 215 b, stk. 2, 2. pkt. og bekendtgørelse nr. 604 af 02. juni 2016.

Vurdering af behandlingssteder

På baggrund af tilsynet kategoriseres behandlingsstederne i følgende kategorier:

- Ingen problemer af betydning for patientsikkerheden
- Mindre problemer af betydning for patientsikkerheden
- Større problemer af betydning for patientsikkerheden
- Kritiske problemer af betydning for patientsikkerheden

Styrelsens kategorisering sker på baggrund af en samlet sundhedsfaglig vurdering af patientsikkerheden med konkret afsæt i de målepunkter, der er gennemgået. Der er i vurderingen lagt vægt på både opfyldte og uopfyldte målepunkter.

Afhængig af kategoriseringen kan tilsynsbesøg blive fulgt op af henstillinger til behandlingsstedet om at udarbejde og fremsende en handleplan for, hvordan behandlingsstedet vil følge op på uopfyldte målepunkter.

Hvis de sundhedsfaglige forhold på et behandlingssted kan bringe patientsikkerheden i fare, kan Styrelsen for Patientsikkerhed give påbud, hvori der opstilles sundhedsfaglige krav til den pågældende virksomhed, eller give påbud om midlertidigt at indstille virksomheden helt eller delvist.¹²

Påbud kan blive fulgt op på forskellig måde afhængig af, hvilke målepunkter der ikke var opfyldt ved tilsynet. Det kan være i form af dokumentation af forskellige forhold eller i form af fornyet tilsynsbesøg¹³, fx hvis Styrelsen for Patientsikkerhed vurderer, at der er en alvorlig risiko for patientsikkerheden på behandlingsstedet.

Tilsynet er et organisationstilsyn. Det vil sige, at det er behandlingsstedet, der er genstand for tilsynet. Eventuelle fejl og mangler bliver anskuet ud fra et organisatorisk synspunkt. Hvis der konstateres mindre problemer af betydning for patientsikkerheden, har styrelsen mulighed for at reagere ved at give henstilling om at behandlingsstedet skal foretage visse sundhedsmæssige ændringer. Hvis der konstateres større problemer af betydning for patientsikkerheden, får behandlingsstedet et påbud om at opfylde et eller flere krav. Hvis der konstateres kritiske problemer af betydning for patientsikkerheden, gives der påbud om, at behandlingsstedet helt eller delvist skal indstille virksomheden. Det er ikke et individtilsyn, hvor den enkelte sundhedsperson er genstand for tilsynet.

I helt særlige tilfælde, f.eks. hvor styrelsen under tilsynsbesøget får mistanke om alvorlige kognitive svigt, alkoholmisbrug eller åbenlyse faglige mangler hos en sundhedsperson, kan styrelsen indlede en individtilsynssag. I givet fald opretter styrelsen en separat sag, hvor styrelsen – ligesom i øvrige individtilsynssager – vil oplyse sagen nærmere med indhentning af journaler, redegørelser, inddragelse af sagkyndige og samtale med den pågældende sundhedsperson, som har ret til bisidder. Sanktioner i individtilsynet kan ses på styrelsens hjemmeside. Disse sanktioner kan imidlertid ikke komme på tale som resultat af et organisationstilsyn, idet der er tale om en anden lovgivning.

---

¹² Se sundhedsloven § 215 b

¹³ Se sundhedsloven § 213, stk. 1